

ŠE O DEŽELI FURLANJI JULIJSKI - KRAJINI**POSEBNI STATUT NAJ UREDI MANJŠINSKO VPRAŠANJE****Poslanska zbornica sklenila, naj besedilo statuta pripravi komisija za ustavna vprašanja - Predstavniki slovenske manjšine se obračajo s skupno vlogo na zakonodajne organe**

V rimski poslanski zbornici bi se v torek morala pričeti razprava o zakonskih osnutkih za ustanovitev samoupravne dežele s posebnim statutom Furlanije-Juljske krajine. Kot znano, so bili poslanski zbornici doslej predloženi štirje osnutki: dva so predlagali poslanci Kršč. demokracije in po enega komunisti ter socialisti.

Komunistični poslanci so vztrajali, naj o vseh predlogih zbornica razpravlja na javnih sejah, čemur pa so se uprli demokristjani in predlagali, naj se celotna zadeva preda pristojni komisiji za ustavna vprašanja. Ta naj pripravi enotno besedilo zakonskega osnutka, češ da se bo zatem v zbornici olajšala razprava in tudi pospešila odobritev predloženega zakonskega besedila. Demokristjanski predlog so podprli socialisti in s tem so bili osnutki predani že omenjeni komisiji, ki jih bo pričela proučevati sredi prihodnjega meseca.

Naloga parlamenta je, da z ustavnim zakonom odobri besedilo posebnega statuta, ki bo glavni in temeljni zakon bodoče samoupravne edinice. Ker mora biti ta statut odobren, kot smo že dejali, z ustavnim zakonom, ki ga morata tako poslanska zbornica kot senat dvakrat izglasovati — med prvimi v drugem glasovanjem pa mora preteči vsaj šest mesecev — bo prešlo še precej časa, preden bo dežela ustanovljena.

Kljub temu pa je jasno, da bodo že prva, začetna dela v okviru komisije velike in morda odločilne važnosti za dokončno rešitev celotnega vprašanja.

DVE UPRAVICENI ZAHTEVI

Kako se bo ta problem rešil, oziroma kakšen bo posebni statut, nas ne zanima samo zato, ker prebivamo na ozemlju bodoče dežele, temveč predvsem zato, ker je prav naša prisotnost — obstoj slovenske manjšine — bil eden glavnih vzrokov, zaradi katerih je bila za Furlanijo-Juljsko krajino določena posebna samouprava.

V našem listu smo o tem vprašanju pisali tudi nedolgo tega in obrazložili predvsem dva predloga, ki bi jih po našem mnenju morali upoštevati sestavljavci posebnega statuta. Tako smo poudarili, da bi morala biti z zakonom zajamčena prisotnost predstavnikov slovenske manjšine v bodočem deželnem svetu. Naslednji naš predlog pa je bil, naj se prav tako z zakonom določi, da deželni svet pri obravnavanju vprašanj, ki neposredno zadevajo manjšino, mora zaslišati mnenje izvoljenih predstavnikov manjšine.

Pri teh predlogih še vedno vztrajamo, ker smo prepričani, da so utemeljeni in da so tudi v skladu z modernim pojmovanjem avtonomije.

»MRTVA ČRKA«

Posebni statut bi poleg tega seveda moral vsebovati tudi vsa tista zakonska določila, o katerih je govora v 6. členu ustave. Ta namreč takole pravi: »republika štiti s posebnimi zakoni jezikovne manjšine«. Razen zakona o šolstvu, ki pa ne velja za Beneško Slovenijo, doslej parlament še ni izglasoval nobenega takega posebnega zakona v korist Slovencev v Italiji. Sedemnajst let po drugi svetovni vojni je torej 6. člen ustave ostal takorekoč mrtva črka, zaradi česar je bila naši manjšini prizadeta ogromna škoda. To pa predvsem zato, ker so ostali še vedno v veljavi tudi marsikateri zakoni, ki jih je izdal fašizem za raznarodovanje Slovencev in Hrvatov bivše Julijske krajine. Tu omenjamo le kr. odlok z dne 9. 7. 1939 št. 1238, po katerem je prepovedano dajati otrokom slovenskih staršev slovenska imena. Še vedno je v veljavi zakon z dne 7. 4. 1927 št. 494 o poitalijančevanju slovenskih priimkov, polno veljavo je ohranil nadalje čl. 137 kazenske-

ga postopnika, po katerem je pod kaznijo prepovedano govoriti slovenski pred sodiščem.

Naravnost sramotno pa je, da Slovincem v videmski pokrajini (v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini) ni dovoljen pouk v materinščini v osnovni šolah in niti o otroških vrtcih!

Z ustanovitvijo avtonomne dežele se vse te krivice ne samo lahko odstranijo, temveč se lahko tudi enkrat za vselej natančno določijo in zaščitijo vse naše narodne pravice.

KAKO JE DRUGOD

Kakšen naj bo posebni statut glede manjšinskih vprašanj? Predvsem smo mnenja, da bi ne smel na splošno biti različen od statutih, ki veljajo za nemško in francosko manjšino v Italiji. V statutih za Trident-Južni Tirol in Dolino Aoste mnogi člani obravnavajo pravice manjšin in zato ni nobenega vzroka, da bi se ta praksa ne upoštevala tudi pri sestavljanju statuta za Furlanijo-Juljsko krajino. Ni torej dovolj, da se v statutu manjšina in njene pravice omenjajo v kakem, morda povrhu še meglenem členiču, temveč se mora celotni problem podrobno in natančno urediti.

Ne zamudite zgodovinskega trenutka

Krivično in nedemokratično bi nadalje bilo, če bi se ob tej priložnosti ponovilo to, kar se je zgodilo pri izglasovanju šolskega zakona, ki je, kot smo omenili, povsem prezrl Beneške Slovence in Slovence v Kanalski dolini. Zato odločno zahtevamo, naj se v posebni statut vključijo določila, ki bodo veljala za vso manjšino, ne glede na kraje in pokrajine, kjer prebiva. Slovenci v Italiji namreč tvorimo eno samo enoto in nihče nima pravice, da bi nas umetno razdvajal.

Res je sicer, da imamo tržaški Slovenci londonski sporazum, kateremu se seveda ne odpovedujemo, vendar ta pogodba ni in ne more biti prav nobena ovira in ne sme služiti za pretvezo, češ da zato ni mogoče celotni manjšini priznati enako ravnanje.

Kot smo obveščeni, bodo predstavniki političnih strank in slovenskih organizacij v najkrajšem času poslali predsedniku senata in poslanske zbornice ter v vednost vladi posebno vlogo, v kateri so podrobno našteje zahteve, ki jih v zvezi s pripravami za ustanovitev dežele Furlanije-Juljske krajine postavljajo Slovenci v Italiji. Gre

za vlogo, ki so jo podpisali predstavniki vseh organizacij in političnih strank, v katerih so organizirani tukajšnji Slovenci in ki je zato odraz volje celotne naše manjšine.

Upamo, da jo bodo na pristojnih mestih upoštevali in se zlasti v polni meri zavedali, da je prav sedaj tisti zgodovinski trenutek, ko demokratična Italija lahko dokaže, da je sposobna pravično rešiti in urediti manjšinsko vprašanje ob svojih vzhodnih mejah, vprašanje, ki se po prvi svetovni vojni ni rešilo zaradi slepote in poganskega nacionalizma fašistov, kar pa je toliko škodovalo ugledu in koristim Italije.

Priznanje in zaščita narodnih pravic naše manjšine sta neodložljivi. Če bi vlada in parlament zamudila to priliko, se ne bi samo pregrešila proti naravnim in pisanim zakonom, temveč sama postala tudi odgovorna za posledice, ki bi jih to imelo v naših krajih.

K problemu avtonomne dežele pa se bomo povrnili, ko bo omenjena vloga odposlana v Rim.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 3. junija, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Zlatoglavca«, mladinska zgodba (Zarko Petan), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — Odmevi tedna v naši deželi; 14.45 Sestanek z Borutom Lesjakom; 16.00 Popoldanski koncert; 17.00 Tvorница sanj, obzornik filmskega sveta; 18.30 Obisk v naši diskoteki; 19.15 Nedeljski vestnik; 22.00 Nedelja v športu.

• PONEDELJEK, 4. junija, ob: 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Glasba 18. stoletja; 19.00 Znanost in tehnika: »Ali se zemlja veča?«; 20.30 Nikolaj Rimski-Korsakov: »Zlati petelin«, opera v treh dej. Približno ob 21.25 »Opera, avtor in njegova doba«.

• TOREK, 5. junija, ob: 18.00 Radijska univerza — Giuseppe Montalenti: »Zakaj smo podobni svojim roditeljem« — »Ali je moč menjati dedne lastnosti?«; 18.30 Iz italijanskega glasbenega ustvarjanja: »Beneške glasbene šole 18. stoletja« — Beneška glasba in uspehi glasbenih šol; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Drame in epopeje našega stoletja — Saša Martelanc: »Finska simfonija«; 21.30 Koncert basista Ettore Gerija; 22.00 Obletnica tedna — Martin Jevnikar: »Ob 50-letnici smrti Antona Aškerc«.

• SREDA, 6. junija, ob: 18.00 Slovenščina za Slovence; 18.30 Italijanski operni pevci: »Gino Bechi«; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starc); 20.30 »Peščeni podstavki«, radijska igra (Franz Hiesel - Martin Jevnikar), igrajo člani RO.

• CETRTEK, 7. junija, ob: 18.00 Radijska univerza — Maks Šah: »Ekonomska geografija Zahodne Evrope« — Zahodna Nemčija; 19.00 Širimo obzorja — Vinko Suhadolc: »Izumi, ki so zblížali ljudi«; 20.30 Simfonični koncert orkestra Tržaške filharmonije, ki ga vodi Hans Jochem Reeps in Oskar Kjuder s sodelovanjem violinista Dejana Bravnica — Weber: Uvertura k operi »Carostelec«, Sibelius: Simfonija št. 2 v D-duru, Čajkovski: Koncert v D-duru za violino in orkester, op. 35; Približno ob 21.30 Književnost: Mario Tobino »Il clandestino«, ocena Josip Tavčar, Približno ob 22.20 Umetnost — Lojze Filipič: Sedmo Sterijino pozorje«.

• PETEK, 8. junija, ob: 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Skladbe jugoslovanskih sodobnih avtorjev — Gotovac: Odlomki iz opere »Ero z onega sveta«, Simfonični orkester in zbor Beograjske radiotelevizije vodi Davorin Zupanić; 19.00 Sola in vzgoja — Egidij Košuta: Sodobna tehnika v sodobni šoli«; 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Novela 19. stoletja — Theodor Körner: »Voldemar«.

• SOBOTA, 9. junija, ob: 14.40 Pojeta Senja Hočvar in Jelka Cvetežar; 15.30 »Tu ni vojne«, drama v treh dejanjih (Giuseppe Dessi - Saša Martelanc), igrajo člani RO; 17.45 Dante Alighieri: Božanska komedija — Nebesa, 30. spev. Prevod A. Gradnik, pripravil B. Tomažič; 19.00 Pomenek s poslušavkami; 20.00 Sportna tribuna; 20.40 Slovenski vokalni oktet.

TEDENSKI KOLEDARČEK

3. junija, nedelja: 6. povelikonočna
4. junija, ponedeljek: Frančišček
5. junija, torek: Bonifacij
6. junija, sredo: Norbert
7. junija, četrtek: Robert
8. junija, petek: Viktorin
9. junija, sobota: Primož

Ministrova smrt

V soboto se je smrtno ponesrečil ministar za pošte senator Lorenzo Spallino. Vozil se je popoldne sam v avtu na cesti iz Milana proti Comu. Nasproti mu je pridrvel drugi avto in trčenje je bilo neizogibno. Baje je ministra obšla nenadna slabost in je zavozil preveč na sredo ceste. Po drugem sklepanju je pa nasprotni avto prehiteval in ni opazil ministrovega. Spallino je na prevozu v bolnišnico izdihnil. Zdaj sta izpraznjeni dve ministriški mesti.

Pokojnik je bil po rodu s Sicilije. V vrstah Kršč. demokracije je bil cenjen kot sposoben politik in upravitelj.

Drugi ameriški polet v vesolje

V četrtek, 24. t. m., je 37-letni ameriški korvetni kapitan Malcolm Scott Carpenter trikrat poletel okoli zemeljske oble. V vsemirje je švignilo raketno letalo »Aurora 7« z rtiča Canaveral ob 13.45 uri s hitrostjo 28 tisoč kilometrov na uro. Dosegel je višino 248 kilometrov. V kabini je bil vdelan sam odelni filmski aparat, ki je snemal sleherni astronautov gib, in magnetofon, ki je zapisoval vsako njegovo besedo. Letalec je bil po radiu v zvezi z opazovalnimi postajami na zemlji. Vsi aparati pa niso delovali brezhibno. Pri tretjem obkroženju se je v kabini razvijala neznosna vročina, zato se je ob 18.32 prekinila tudi radijska zveza z zemljo, kar bi za Carpenterja postalo skoro usodno. Kontrolne postaje z zemlje mu niso mogle poslati povelja, kdaj naj spusti zavorne rakete za pristanek. Zakasnil se je za dve, tri sekunde in je zato pristal ob 18.41 na morju 221 kilometrov severo-vzhodno od otoka Portoriko, to je 350 kilometrov izven določene krožja za pristanek. Skrb se je polastila vseh opazovalnih postaj. Celo brodovje ladij in letal je odhitelo proti otoku. Šele po eni uri časa je eno letalo ugledalo sredi valov kabino in poleg nje letalca na gumijastem čolnu. Reševalna dela so trajala do 21.40.

Na Bahamskih otokih, kamor so pripeljali letalca na zdravniški in znanstveni pregled, je Carpenter povedal, da se ga je pred spuščanjem v atmosfero polotila omotica, ki ga je ovirala pri uravnavanju stro-

jev. Letalec je izgubil tudi tri kilograme na telesni teži. Kljub omenjenim pomanjkljivostim je pa vzlet prinesel silno dragocene prispevke za bodoče polete v vesolje. Kakor prejšnji astronauti Sheppard Grissom in Glenn, tako je tudi Carpenter deležen najvišjih ameriških odlikovanj.

Prihodnji ameriški polet v vsemirje se bo verjetno ponovil čez tri mesece. Astronavt, ki se tudi imenuje Carpenter, bo letel sedemkrat okoli naše zemlje.

VAL STAVK

V ponedeljek in torek je stavkalo v državi dva milijona kmetijskih delavcev proti veleposestnikom, ki se branijo podpisati skupno delovno pogodbo.

V Brindisiju je stopilo v stavko devet tisoč tovarniških delavcev za izboljšanje mezd.

V mestu Ceccano v pokrajini Frosinone stavka pa že več kot mesec dni vse delavstvo milarne »Annunziata«. V ponedeljek pa je vodstvo tovarne najelo več nestrokovnih oseb, ki so šle kot stavkokazi na delo. Stavkujoči so se uprli in prišlo je do hudih spopadov s policijo in orožniki. Med demonstracijami je bil ustreljen 45-letni delavec Mastrogiacomu, 25 drugih je pa bilo ranjenih.

Krvavi dogodki so imeli viharen odmev tudi v zbornici, kjer so levičarske stranke zahtevale takojšen odstop prefekta in kvestorja. Notranji minister je obljubil ostro preiskavo in kazen za tiste varnostne organe, ki so dali povelje za streljanje. Včeraj so delavci po vsej državi prekinili delo za pet minut, ko so ob deseti dopoldne pokopavali žrtev stavke.

Zadržanje policije je ostro kritiziral tudi demokrščanski poslanec Donat Cattin, ki je izrazil mnenje, da bi ne smeli biti varnostni organi oboroženi s strelnim orožjem med delavskimi stavkami.

Po Salanovi obsodbi

Francoski predsednik De Gaulle je razpustil vojaško sodišče, ki je bivšega generala Salana obsodilo na dosmrtno ječo, medtem ko se je na splošno pričakovalo, da bo glavni voditelj teroristične organizacije OAS, ki je osebno odgovoren za smrt tolikšnega števila Alžircev in za teroristične atentate v Alžiriji ter Franciji, obsojen na smrt.

Zato je kazen, ki so jo naprtili Salanu, mogoče smatrati celo za nekakšno potuho nacionalističnim skrajnjem.

Francoska vlada je namesto razpuščenega sodišča ustanovila »vojaški sodni dvor«, ki bo odslej sodil generale in častnike, kateri vodijo teroristične oddelke ali v njih sodelujejo.

BAZILIKA IZ MORJA

V pristanišče v Sirakuzi na Siciliji je prispela ladja »Sea diver« z arheološko odpravo, ki jo vodi Pier Nicola Gargallo. Pripeljala je popolni tovor neke nekdanje grške ladje, ki se je v šestem stoletju potopila v morju pred Sirakuzo. Prevažala je arhitektonske elemente za bizantinsko cerkev, katero so hoteli zgraditi v tedanji Sirakuzi. Gargallova odprava je tovor dvignila iz morja. Čeprav je potekel od takrat že 2500 let, so arhitekture popolnoma ohranjene in jih bodo uporabili za stavbo, v kateri bo nameščen majhen muzej starin iz časa prvega krščanstva.

Nova ministra

Državni predsednik je na predlog ministrskega predsednika Fanfanija imenoval senatorja Attilia Piccionija za zunanjega ministra in senatorja Guida Corbellinija za poštnega. Oba sta člana demokrščanske stranke. Zunanje ministrstvo je bilo najprej ponudeno voditelju socialne demokratske stranke Saragatu, kar pa je ta odbil.

Piccioni, ki bo obdržal tudi podpredsedstvo vlade, je bil zunanji minister že pod Scelbo. Odstopil pa je, ko je bil njegov sin zapleten v zadevo z umorom Vilme Montesi. Bil je tudi kandidat za državnega poglavarja. Njegovo imenovanje pomeni zadoščenje sredinsko desničarski strugi v demokrščanski stranki. Star je že 74 let. Corbellini, ki je po poklicu inženir, je bil prometni minister že za časa De Gasperija. Ima že 72 let.

Vedno na cesti

Sest in šestdesetletni trgovski nameščenec Henrik Kuff iz Krefelda na Nemškem si je po vsej pravici dal ime »kralj cest«. Mož ramreč že sedem let neprestano cestuje iz kraja v kraj. Prehodil je že 70 tisoč kilometrov, namerava jih pa še 700, preden bo odložil popotno palico. Na vednem popotovanju je raztrgal že 26 parov čevljev. Večni popotnik, ki je že dosegel v svoji »stroki« svetovno prvenstvo, nosi na hrbtu 25 kilogramov težko torbo z dnevnikom, kjer ima opisane vse kraje, koder je hodil, in podpise imenitnih ljudi. Če ga vprašajo, zakaj potuje, odgovori, da je postal Ahasver zato, da dokaže čilost starega človeka, in ker želi videti svet pred smrtjo skozi lastne oči.

Spremembe v jugoslovanski vladi

Jugoslovanska zvezna skupščina je sprejela nekatere predloge za spremembo zveznih organov. Tajništvo (kar bi odgovarjalo našim ministrstvom) za blagovni promet se združi s tajništvom za splošne gospodarske posle. Tajništvi za zdravstvo in socialno politiko se združita v eno. Ustanovi se pa tajništvo za trgovino in gostinstvo ter še posebno za zvezni ali vsedržavni proračun.

Zamenjali so se tudi nekateri člani zveznega izvršnega sveta (ministri). Od Slovencev je prišel v vlado Boris Kraigher, izpadla pa je Lidija Šentjurs, ki je vodila posle socialnega ministrstva. Spremembe so tudi v zvezi z novo politično smerjo.

Po zadnjih vesteh bo predsednik Tito odpotoval še to poletje na počitnice v Sovjetsko zvezo, kamor ga je povabila moskovska vlada. Govori se tudi, da se je Kennedy razgovarjal z ministrom Popovičem o Titovem obisku v Ameriki, kamor naj bi šel

Jugoslovanskega predsednika je povabil v ZDA že Eisenhower, a obiska ni bilo, ker ga je Tito odklonil zaradi hudih napadov v ameriškem tisku.

Zborovanje časnikarjev

Mednarodna zveza glavnih urednikov je začela v ponedeljek zborovanje na Kapitolu v Rimu. Otvoritvene seje se je udeležil tudi državni poglavar Segni. Mednarodni zbor časnikarjev je sprejel v slovesni avdijenci tudi papež Janez XXIII. V nagovoru je papež poudarjal, naj vestni časnikar raje počaka, preden sprejme v list netočno novico. Prav tako naj se tudi ne ustraši objaviti popravek, ako se poročilo izkaže kot neresnično. Poklic časnikarja je visoko poslanstvo v službi človeške družbe, je zaključil papež in podelil blagoslov vsem časnikarjem sveta.

NOVICE

Eichmann na vislice

Izraelski najvišji sodni dvor je potrdil smrtno obsodbo Hitlerjevega krvnika Adolfa Eichmanna, ki ima na vesti umore šestih milijonov Židov. Tri ure je trajalo branje obtožnice, ki pobija točko za točko vse ugovore branilca Servatiusa. Obtoženec je poslušal obsodbo navidezno mirno, a krčevito sklepanje rok in obupni trzljaji usten so kazali Eichmannovo grozo. Kri njegovih žrtev ga duši. Obtožnica se zaključuje z izjavo, da kazen niti ne ustreza velikanskim zločinom morivca.

Edina možnost, da se Eichmann reši vislic, je prošnja za pomiloščenje. Njegov polbrat Robert jo je že vložil na izraelskega predsednika Ben Zvia.

Umetna tkiva

V Londonu se je prejšnji teden zaključil drugi mednarodni kongres za umetna in sintetična tkiva. Zborovanja se je udeležilo 3000 zastopnikov iz petdesetih držav. Komaj nekaj desetletij je minilo, odkar se je uporaba kemično sestavljenih vlaken razširila po vsem svetu. Pravzaprav je treba ločiti umetna vlakna in sintetična. Za sestavo prvih potrebuje človek kako organsko prvino, največkrat celulozo. Druga pa pridobimo zgolj na podlagi kemičnih procesov, torej brez prvin iz narave.

Potreba po umetnih vlaknih za tkanine je spričo naglega naraščanja človeštva zelo nujna. Zato se tudi proizvodnja umetnih vlaken močno stopnjuje. Lansko leto je znašala tri milijarde in pol kilograma. Na prvem mestu je Italija z 220 milijoni kilogramov.

Titova sedemdesetletnica

V petek so proslavili po vsej Jugoslaviji 70-letnico predsednika Tita. Posebna štafeta je prinesla maršalu pozdrave iz vseh delov države. Posebna odposlanstva so mu izročila značilne darove iz posameznih krajev. Iz Goriške so mu poslali več steklenic pristnega terana in domače gnjati. V Beogradu so v znak počastitve odprli poseben muzej »25. maja«, kjer bodo obiskovavci videli v slikah, maketah in grafikonih razvoj jugoslovanskega gospodarstva.

SKLEDA BREZ RIZA

Pekinški radio je v ponedeljek sporočil, da je suša na Kitajskem trajala od januarja do konca marca. Posevki riža, zlasti v pokrajini Sečuan, so popolnoma uničeni. V severnih pokrajinah republike traja suša še naprej, drugod pa ovira setev še mraz. Grozeča lakota bo močno vplivala tudi na politično stanje v državi. Listi že očitno pišejo, da bo treba naprositi zapad za pomoč, sicer bo polovica prebivavcev ostala brez riža v skledi. Kadar je v notranji politiki kaj narobe, pade krivda vedno le na sušo ali mraz.

V zvezi s pomanjkanjem je bil tudi množični beg čez mejo v Hongkong. Prejšnji teden so kitajske oblasti popolnoma ustavile uhajanje iz države, medtem ko so ga doslej mirno dovolile.

TRŽASKI SENATORJI

Komisija poslanske zbornice za ustavne zadeve je odložila razpravo o zakonu glede volitev senatorjev za Tržaško področje, ker je socialist Luzzatto predložil popravek, ki obravnava zamenjavo v primeru, če bi eden izmed izvoljenih senatorjev umrl.

Od kod je prišlo sadje?

Na drevju že zorijo prve češnje, prvi sveži sad po dolgi zimi. Danes se še vse premalo zavedamo, kaj pomeni sveže sad je za naše zdravje. Sadje in njegovo zdravilno vrednost so pa znali ceniti že najstarejši narodi. Kje pa je domovina sadja, od kod so prišle različne vrste teh okusnih božjih darov?

Ker smo že začeli s češnjo, pa se najprej o njej pomenimo. V rimskih časih je stalo ob Črnem morju grško mesto Cerasos. V prvem stoletju pred Kristusom so ga razrušile rimske legije. Okoli mesta je pa še vedno bujno zorel žlahten rdeč sad na drevju. Rimski vojaki so ga kar po mestu imenovali cerasus in iz tega je nastalo ime češnja. Sladokusec Sukul je prvi češnje zasadil v rimski okolici. V naslednjih stoletjih se je češnja privadila bolj hladnemu podnebjju.

Neki drugi rimski vojskovodja, to je Pompej, je prinesel v Rim v drugi polovici zadnjega stoletja pred Kr. okusne slive. Njih prvotna domovina je okolica Damaska. Prirodopisec Plinij sporoča, da so že Rimljani gojili različne vrste sliv. Češplja, ki spada tudi v vrsto sliv, se je pokazala v Evropi šele pred dobrimi 400 leti. Najprej so jo gojili v Turkestanu.

Komu se ne pocede kar sline, ko se

spomni na sočne marelice in breskve. Prve so doma iz Armenije, breskve so pa gojili že stari Peržani. Italijansko ime persico tudi kaže na izvor breskve. Aleksander Veliki je seznanil z njimi Grke. Danes je breskev eden najbolj razširjenih sadov v Sredozemlju.

Na bližnjem Vzhodu so doma tudi razne vrste dišečih jagod. Rimski pesnik Ovid in Virgil jih opevata. V 16. stoletju so jih začeli gojiti tudi po evropskih vrtovih. Pred dvesto leti so na iz Či'a zanesli v Pariz debele jagode, ki pa niso tako dišeče in okusne kot male smokvice.

Edina sadna rastlina, ki se je rodila v hladnih severnih krajih, je grozdčje sv Ivana. V 10. stoletju so male rdeče in sladko-trpke jagodice zanesli Normani na evropski jug. Bolj iz hladnih nemških krajev izhajajo tudi jabolka. Stari Germani so jih že skrbno gojili. Začela so pa bolj uspevati, ko so rimski vojaki prinesli preko Alp žlahtnejše cepiče jablane. Ni pa prav točno določena rodna zemlja sočne hruške. Makedonski osvajavci so jih že v 4. stoletju pred Kristusom našli v Perziji, Siriji, Egiptu. Ob istem času so jih poznali tudi v Španiji. Že omenjeni rimski prirodoslovec Plinij imenuje nič manj kot 35 različnih vrst hrušk, ki so šle Rimljanom zelo v slast.

Prizor iz komedije Erika Fosa: »Plešočii osliček«, ki jo je v režiji Joška Lukeša SG iz Trsta v soboto in nedeljo z uspehom uprizorilo v Avditoriju

Tržaškega

Nabrežina:

ZANIMIVO POROČILO O JAVNIH DELIH

Na ponedeljkovi seji devinsko-nabrežinskega občinskega sveta je odbornik Colja obširno poročal o javnih delih, ki so bila v občini izvršena v razdobju 1958-61 in o tistih delih, ki so v teku ali šele v načrtu.

Iz njegovega poročila izhaja, da je občinska uprava vsa zadnja leta posvečala veliko pozornost predvsem turističnemu predelu občine, to je Sosljanu in Devinu. V teh turističnih središčih so bile urejene in asfaltirane mnoge ceste, izpopolnila in preuredila se je javna razsvetljava, razširilo se je vodovodno omrežje ter se je pričela urejevati greznica. Za ta dela je bilo v okviru raznih gospodarskih načrtov porabljenih približno 45 milijonov lir. Zdaj pa je v teku gradnja novega pomola v sosljanskem pristanišču, za kar je nakazanih 85 milijonov.

Važna dela so bila izvršena tudi v drugih vaseh občine, kjer so popravili in asfaltirali več cest, ojačili javno razsvetlavo ter razširili vodovodno omrežje. S sredstvi iz zadnjega gospodarskega načrta, to je iz leta 1961-62, bodo v kratkem postavili javne telefonske govornice v Cerovljah, Praprotnu in Trnovci ter med drugim asfaltirali in popravili cesto iz Nabrežine v Slivno. Tako bodo vse vasi v občini neposredno priključene tržaškemu telefonskemu omrežju.

Za popravilo cest je bilo v tem gospodarskem načrtu občini nakazanih skupno 14 milijonov, ki jih bodo potrošili tudi za manjša dela v Praprotnu, Cerovljah in Sosljanu. Za gospodarski načrt 1962-63 pa je občinska uprava pripravila program del, za katerih izvedbo bi potrebovali 78 milijonov. Doslej pa še ni znano, kolikšno vsoto in katera dela bo generalni vladni komisariat odobril.

Pomembna dela pa je v občini izvršila tudi Selad, saj ji je bilo samo v zadnjih dveh letih nakazanih približno 10 milijonov lir. Ta ustanova sedaj gradi novo pot z obalne ceste v nabrežinski portič, v Sosljanu pa poslopje, kjer bo sedež krajevnega urada za turizem.

BOLNIŠKA BLAGAJNA ZA TRGOVCE

Zadnje nedeljo so bile tudi na Tržaškem ozemlju volitve delegatov za občni zbor Pokrajinske bolniške blagajne za trgovce. To so bile prve volitve glavnega organa te bolniške blagajne, ki je bila ustanovljena z zakonom iz leta 1960. Vodstvo pokrajinske bolniške blagajne tvorijo 4 organi: občni zbor, upravni svet, predsednik in nadzorni odbor.

Na Tržaškem je bilo v seznamih za izvolitev delegatov za občni zbor vpisanih skupno 5.039 volivcev. Od teh je 4.079 trgovcev, 406 trgovskih potnikov in zastopnikov ter 554 potujočih trgovcev. Za prvo kategorijo je bilo določenih 134 delegatov, za drugo 13 in za tretjo 18 delegatov.

Trgovci iz devinsko-nabrežinske in zgoniške občine — skupno 90 — so volili v Nabrežini. Za to volilno okrožje so bili določeni 3 delegati.

Trgovci iz repentaborske občine — skupno jih je bilo 11 — so volili na Opčinah. Za to okrožje je bilo določenih 5 delegatov.

Trgovci iz dolinske občine — skupno 48 — so tvorili posebno volilno okrožje z 1 delegatom.

Za trgovske potnike in zastopnike sta bili določeni dve volilni okrožji. Na dve volilni okrožji so bili razdeljeni tudi potujoči trgovci.

V devinsko-nabrežinskem volilnem okrožju so bili izvoljeni: Terčon Josip, Gruden Edvard in Legiša Albin. V dolinskem okrožju pa Žerjal Karel.

ZAKLJUČNA ŠOLSKA PRIREDITEV NA OPCINAH

Slovenska industrijska strokovna šola na Opčinah vabi starše svojih učencev in vse prijatelje mladine na zaključno šolsko prireditev, ki bo v nedeljo, 3. junija, ob 17. uri v Prosvetnem domu na Opčinah.

Na sporedu so: nastop šolskega pevskega zbora, recitacije, plesne točke, prizor »Cigani« ter veseljoigra »Plastika«.

ZASEDANJE GLAVNEGA SVETA SKGZ

V nedeljo je v Trstu zasedal glavni svet Slov. kulturno-gospodarske zveze. O njenem delovanju sta poročala predsednik dr. Dekleva in tajnik Mirko Kosmina. Prvi se je v svojem poročilu dotaknil tudi širše slovenske marjštinske problematike in obrazložil stališče SKGZ do glavnih vprašanj, ki zanimajo Slovence v Italiji. Na zasedanju so prebrali tudi posebna poročila s področja gospodarstva, šolstva in tiska.

Svet je na koncu odobril daljšo resolucijo, v kateri so podrobno našteje zahteve, ki jih SKGZ postavlja oblastvom. Zveza predvsem zahteva, naj preneha politika, ki deli Slovence na tri dele (Tržačane, Goričane in Benečane), naj se ratificira londonski sporazum, naj se razveljavijo fašistični zakoni, naj se slovenskim kulturnim, športnim in vzgojnimi organizacijam prizna podpora iz državnih skladov, naj se v javni upravi namestijo slovenski uslužbenci, naj preneha raznarodovanje slovenskega ozemlja.

Omeniti je nadalje treba, da je na zasedanju padel predlog, naj se ustanovi narodno-obrambna organizacija, v kateri bi sodelovali Slovenci ne glede na politično ali svetovnonazorsko pripadnost.

Svet je izvolil nov izvršni odbor, v katerem je bilo sprejetih tudi nekaj mlajših moči, in nov nadzorni odbor. Novoizvoljeni izvršni svet pa je takole sestavljen: predsednik je dr. Dekleva, podpredsedniki so Peter Sancin, Izidor Predan in Gorazd Vesel, tajnik je Mirko Kosmina, namestnik tajnika pa Bogo Samsa.

NOVI SEDEŽ SLOVENSKE PROSVETE

Slovenska prosveta, ki je skupno z nekaterimi drugimi organizacijami imela do sedaj svoj sedež v ul. Trento, je pred kratkim kupila nove prostore v ul. Donizetti št. 3. Nabavila si je večje stanovanje, ki ga bo tako preuredila, da bodo v njem dvorana za 200 ljudi ter še dve manjši sobi.

Novi prostori stanejo 6 milijonov lir. Vodstvo prosvetne ustanove bo večino stroškov poravnalo s posojilom, ki ga namestnik vračati s prostovoljnimi prispevki.

»MIRAMARSKI VLAK«

Preteklo nedeljo je na progi Trst-Ljubljana-Maribor-Dunaj začel voziti brzi vlak »Miramar«. Z uvedbo novega vlaka namestijo okrepi turistične in trgovske stike med našim mestom in avstrijsko prestolnico. Miramarski vlak vozi čez Sezano, skozi Postojno, Ljubljano, Celje, Maribor, Gradec do Dunaja. Od Trsta do avstrijske prestolnice rabi nekaj več kakor deset ur.

POSOJILA ZA RAZNA DELA

Tržaška občina je najela pri tukajšnji hranilnici tri posojila v skupnem znesku 76 milijonov lir. Posojila bodo uporabili za nakup nepremičnin, popravila občinskih poslopij ter za okrepitev javne razsvetljave v mestu in predmestjih.

RAZMEJITEV TRŽASKEGA ZALIVA

Te dni je v Trstu zasedala mešana italijansko-jugoslovanska komisija, ki ima nalogo začrtati meje ozemljskih voda v Tržaškem zalivu. Odbor je sprejel nekaj zaključkov.

ZBOROVANJE NOTARJEV

Prejšnji teden je bilo v Trstu zborovanje italijanskih notarjev. Proučili so vprašanja overovljenja pravomočja, udeležbe mladotletnikov in duševno nesposobnih oseb v gospodarskih družbah, dokazovanja svojstev dedičev ter vprašanje vzporeditve zemljiškopravnega ustroja. Sprejeli so resolucije, ki jih bodo predložili pristojnim oblastem v proučitev.

Beneška Slovenija

Sentlenart:

GOSPODARSKA SLIKA POKRAJINE

Vsa videmska pokrajina je dobila značaj gospodarsko nerazvite dežele že leta 1950, ko jo je kot tako priznal odlok ministrskega predsednika De Gasperija.

V mnogih dopisih so se naši ljudje pritoževali o slabem gospodarskem stanju zlasti slovenskih vasi na vzhodnem robu pokrajine. V ravnini kmetijstvo še nekam uspeva, tudi industrija se je razvila bolj kot v naših vaseh. Če se že naši sosedje Furlani tako pritožujejo, kako bi se morali pa šele mi po slovenskih vaseh ob Teru in Nadiži!

V nekem poročilu pokrajinskega predsednika Candolinija smo brali, v kakšnem gospodarskem stanju se nahaja naša pokrajina. Predsednik pravi, da se je med leti 1951 do 1959 povečal skupni dohodek na glavo po vsej državi za 71,5 odstotka; v naši pokrajini pa le za 46,3 odstotka.

V triletju 1951-53 se je videmska pokrajina nahajala glede povprečnega dohodka na glavo na 46. mestu v državi, danes je nazadovala že na 55!

Posledica gospodarskega nazadovanja se kaže tudi v vedno bolj padajočem številu prebivalstva. V zadnjih 10 letih je število prebivalstva padlo kar za 25.818 oseb. Ljudje beže s skope zemlje v tujino. Vse te pojave in izgube se pa v prvi vrsti pojavljajo v goratem slovenskem območju videmske pokrajine. Navedene poluradne številke glasno pričajo, da bi morala vlada poskrbeti najprej za te kraje, če ne bo nekdanj bogata videmska pokrajina padla na zadnje stopnjo italijanskih pokrajin.

PRIHOD NOVEGA NADSKOFA

Po točno določenem urniku se je v nedeľjo popoldne pripeljal v Gorico v sprevedu avtomobilov nadškof Andrej Pangrazio. Pred nadškofijsko palačo ga je pozdravil častni oddelek vojske. Ob petih se je razvil spreved proti stolnici. Na tisoče meščanov in okoličanov je pozdravljalo nadškofa, ki je stopal pod baldahinom za zgodovinskim križem iz patriarške stolnice v Ogleju. V sprevedu je zastopal vlado senator Pellizze, sledili so pokrajinski parlamentarci, vse civilne oblasti, župani, cerkvene organizacije. Pred baldahinom je stopala vsa duhovščina goriške nadškofije. Ulice so bile okrašene.

V natlačeni cerkvi je bila najprej prebrana papeška bula o umestitvi, nakar je nadškofa pozdravil stolni prošt. Nato so cerkveni dostojanstveniki in duhovščina izkazali nadpastirju vdanost z objemom in poljubom prstana. Po teh obredih je nadškof v pontifikalnem oblačilu bral daljši programatični govor, vmes pa je podčrtaval z učinkovitimi govorniški kretnjami posebno misli. Najprej je orisal svojo življenjsko pot, potem se je spomnil dveh nadškofov Margottija in Ambrosija. Zahvalil se je kapitlju, duhovščini, katoliškim organizacijam in na kratko tudi oblastem za lep sprejem. Poudaril je potrebo sodelovanja vseh v duhu velikih oglejskih prednikov.

Po zahvalni pesmi in blagoslovu je priredila občina svečan sprejem na gradu.

- Hanalska dolina

TIPANA

Pri nas vse občuduje in govori o junaških lovcih, ki so do zob oboroženi lovili prejšnji teden divje merjase. Ze več dni je ta in oni pritekkel ves upehan v vas in pripovedoval o velikanskem merjascu, ki se mu je prikazal v gozdu.

Pa se zberejo junaški lovci in pogumno odkorakajo v gozd. Čez pol ure jim že udari na ušesa lomastenje in čudno hruhlenje nevarne zveri. »Aha, jo že imamo,« si šepetajo in korajžno obkrožijo z naperjenimi puškami sumljivo hosto. Zdaj pa lop, cop in med vrsto preplašenih junakov jo zver udere naravnost v vas in jo mirno ubere v odprt svinjak. Sosed ga je bil porabil zapreti in debelo rejeni domači prašič — ne merjasec — je uhajal in plašil po gozdu. Lovci so pa na tiho prišli šele zvečer vsak na svoj dom in pogumno molče o divjem lovu na merjasec.

CENEbola

Prejšnjo nedeljo se je po cestah videmske pokrajine pripetilo precej nesreč. Ena najhujših je pa zadela našo vaščanko Evo Tracogna v cvetu dekliških let. Pripravljala se je že za poroko, ki je bila določena za to zimo, pa je vse lepe načrte prekrižal usodni izlet z zaročencem. Polna veselja sta se odpeljala z avtom proti Trbižu. Na ostrem ovinku pri Dogni je zaročenec Toffoletti prehitel neki avto. Pri tem pa ni opazil, da mu dirja naproti drugi avto. Obe vozili sta se z vso silo zaleteli drug v drugega. Dekle je bilo pri priči mrtvo. Ženina so pa hudo ranjenega prepeljali v huminsko bolnišnico, kjer še nič ne ve o smrti svoje zaročenke.

Zvečer so bila vsa javna poslopja in stolnica slovesno razsvetljena.

Njegova osebnost

Kakor objavljamo že zgoraj, je novi goriški nadškof slovesno zasedel stolico sv. Hilarija. Msgr. Pangrazio je 13. v vrsti goriških nadškofov od leta 1752 dalje, odkar je bil ustoličen prvi nadpastir grof Attems. Msgr. Pangrazio je po družini doma iz vasi Camporovere blizu Asiaga. Svoj čas je bilo na asiški planoti tako, kot je v Beneški Sloveniji. Ljudje so morali v tujino jest trpki izseljeniški kruh.

Tako tudi nadškofov oče. Na robu Budimpešte je gojil konje in se tudi po zunanosti prilagodil madžarskim »čikošem«. Konje je posojal na dnino in tako preživljal družino, ki je zrastle na sedem otrok. Andrej se je rodil v Budimpešti 1. septembra leta 1909 kot peti otrok. Ob izbruhu prve svetovne vojne, se je družina vrnila v Italijo. Zaradi bližine fronte na Asiagu je morala zapustiti dom in se zateči v Vicenzo. Po osnovni šoli je sedanji nadškof šel v malo semenišče in nato v bogoslovje v Padovi. Leta 1932 je prejel mašniško posvečenje in je postal škofov tajnik. Nato je šel v Rim kot podasistent katoliških akademsko izobraženih mož. Kot monsinjor se je dr. Pangrazio vrnil v Padovo organizat Kat. Akcijo.

Leta 1953 je postal pomožni škof v Veroni. Dve leti kasneje pa je prišel v istem činu s pravico nasledstva v Livorno, kjer je leta 1959 tudi zasedel škofijsko stolico.

Letos 11. aprila je pa bilo razglašeno njegovo imenovanje za trinajstega goriškega nadškofa. Ob prihodu novega nadpastirja želi in pričakuje slovenski del vernikov goriške nadškofije, da bo upošteval v pravem duhu krščanskega občestva vse pravice slovenskih vernikov; da bo nepristransko in brez prišepetavcev proučil položaj in težnje slovenske manjšine v nadškofiji in da bo prisotnost Slovencev v kuriji in na versko-organizacijskih mestih bolj upoštevana kot doslej.

STEVERJAN

Dne 29. maja je nekakšna obletnica števerjanske občinske uprave in je zato prav če se malo ozremo nazaj in naprej. Dobro je, da si damo malo obračuna ter pomislimo na kontinuiteto v poslovanju te naše važne občine in da nam še ta ne zleze iz domačih rok.

Predvsem se slišijo mnogotera mnenja, da je treba pritegniti k delu mlajše moči. Stari se bomo že po zakonih narave morali umakniti mlajšim. Zato naj se ti že sedaj krepko navadijo voditi gospodarske in upravne posle v občini. Ta cilj pa se doseže le tako, da se jim že sedaj poveri ta ali oni posel, ki ga bodo pod vodstvom starejših z mladim zagonom izvedli.

Ker smo že pri gospodarstvu, menimo, da se kaže več kot očitna potreba po kaki prodajni zadrugi. Ustanoviti bi jo bilo treba s pomočjo mlajših, ki že sodelujejo v občini. Neko gospodarsko središče bi si morali najti, kamor bi vozili sadje in ga tam razpečevali. Pravzaprav bi ga že lahko imeli na Kakencah vsaj za spodnji del Števerja-

Iz Goriške

na. Potem bi se lahko začelo s selekcijo sadja, tipiziranjem vin in bi se tako načrtno pripravili za uspešno navzočnost na skupnem tržišču, po katerem teži Evropa. Če bomo hodili po stari gospodarski poti, nas bodo naprednejši le pozdravili in šli mimo nas.

Letos tudi nič kaj prav ne kaže s češnjam. Zdaj so še same livke. Dozorele pa bodo kar vse hkrati, da ne bomo vedeli, ali naj češnje obiramo ali naj trte škropimo ali naj nabrusimo koso. Upamo le, da nam bo vsaj lepo vreme kaj pomagalo. Da ne bomo danes predolgi, pa prihranimo to in ono še za prihodnjic.

PEVMA

Za skupno pot v življenje sta si v soboto podala roke pred oltarjem farne cerkve v Pevni gđ. učiteljica Lenardi Marija in Niko Mermolja, trgovski zastopnik iz Gorice. Ženin je sin znanega zobozdravnika dr. Mermolje. Po obredu so novoporočencema voščili srečo na novi poti številni prijatelji in znanci. Pevmski učenci so pod vodstvom učiteljic poklonili svoji bivši vzgojiteljici oziroma koleginja šopek cvetic in voščila. Potem ko se je vesela družba slikala v raznih skupinah, se je mladi par odpeljal novemu življenju naproti, za kar mu izrekamo najboljša voščila.

CESTNA POPRAVILA

Goriški mestni odbor je na eni zadnjih sej sklenil, naj se začno dela za popravo in izboljšavo nekaterih mestnih ulic. Deset milijonov lir je odobril za asfaltiranje 88 tisoč kvadratnih metrov cestnih površin. Asfaltno plast bodo polčili tudi v ulici don Bosco in v drevoredu XX. septembra. Obe ulici sta res v obupnem stanju in bosta menda tudi taki ostali po le zasilni popravi. Dvanajst milijonov lir pa bo občina porabila za pokritje nekaterih predmestnih cestišč z bituminoznim peskom proti prahu. Na vrsti sta tudi znani prašni in blatni cesti Palladio vzdolž uršulinskega zida in ulica Campi s podaljškom Buffolini na Livi di. Bojimo se le, da bo prvi naliv odplavil vrhnjo plast in bomo potem še bolj žrli prah in bredli po blatu kot doslej.

ŠAH

V soboto so se povabili na prijateljski dvoboj slovenski šahisti iz kavarne Bratuž in italijanski Goriški šahovski klub iz kavarne Garibaldi. Bratuževi varovanci so to pot podlegli Garibaldijevcem z izidom 3½ proti 2½ točke.

Posamezni so se pa tako izkazali: dr. Vilko Cotič proti Candussiju 0:1, Albin Šuligoj proti Stilliju remi, Slavko Bednarik proti Kusterlu 1:0, Nanut Vilko proti Tulliu Bregantu 0:1, Ipavec proti Coccaniju 0:1, Mikluš proti Gianfrancu Siliju 1:0.

ZA UCITELJE

Na razglasni deski Didaktičnega ravnateljstva za slovenske osnovne šole v ulici Croce št. 3 je na vpogled Ministrska odredba št. 3310 — Div. VI. z dne 19. maja 1962, glede začasnih nameščenj in nadomestnih služb za šolsko leto 1962/63. Rok za vlaganje prošenj zapade 30. junija t. l.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Bienala v Benetkah

Dne 16. junija zjutraj bodo odprli v Benetkah 31. umetnostno bienalo, na kateri bodo razstavljali umetniki iz 33 držav, v številni Italijo. Med njimi so narodi, ki igrajo v sodobni umetnosti najvažnejšo vlogo.

Italijanska sekcija na Bienali bo obsegala dela 60 umetnikov, katere je izbrala posebna podkomisija bienale. Teh 60 umetnikov bo razdeljenih v dve skupini, to je v povabljenec, katerih je 18, in ki bodo imeli na razpolago vsak svojo dvorano, in v tiste, ki jih je izbrala komisija in ki bodo zastopani vsak s skupino svojih del. Pri tem se ravna bienala po kriteriju rotacije. Skuša namreč preprečiti, da bi se pojavljali na vsaki bienali isti umetniki. V drugo skupino je uvrščenih mnogo mladih umetnikov, s čimer so hoteli pokazati, da se razstava bienale noče opirati samo na že priznane umetniške vrednote, ampak da skuša prikazati tudi nove sile in poganjke na polju sodobne italijanske umetnosti. Zaradi kriterija rotacije se ni čuditi, da na letošnji bienali ne bomo našli nekaterih najbolj znanih italijanskih umetnikov. V splošnem pa se lahko reče, da bo letošnja razstava italijanske umetnosti na beneški bienali bolj uravnovešena, kakor so bile prejšnje, ker se ne bo ustavljala samo ob delih najbolj znanih abstraktistov, ampak bo predstavila vse struje. Predsednik bienale, prof. Siciliano, in njegovi sodelavci so hoteli dati razstavi značaj široke in inteligentne dokumentacije o sodobni umetnosti v Italiji in so skušali biti čim bolj objektivni.

Izmed 18 povabljenih italijanskih umetnikov, ki bodo razstavljali vsak v svoji dvorani, je 11 slikarjev. Ti so: Giuseppe Ajmone iz Milana, Giuseppe Capogrossi iz Rima, Gianni Dova iz Milana, Pompi-

Jean Portello išče zaklad

Francoski pisatelj Jean Portello, ki je dobil lani medzavezniško literarno nagrado za roman »Janitza«, je prepričan, da bo postal še letos milijarder. Odpravlja se namreč iskat sloviti zaklad morskega razbojnika Morgana. Na odpravi ga spremljata še drug pisatelj, Claude Chalis, avtor detektivskih romanov in raziskovalec podzemeljskih jam Robert Vergnes, ki se je udeležil že številnih odprav v Srednji Ameriki in je tudi že objavil potopisno povest »Pays vierge«.

Bajni zaklad morskega razbojnika Morgana, ki sestoji iz stotine zabojev polnih zlatih predmetov in dragih kamnov, je baje skrit na Kokosovem otoku v Tihem oceanu, približno 800 km od obale Kostarike. Pisatelj Jean Portello prav nič ne dvomi o njem: »Verujte, mi pravi, »da to ni bajka. Številni dokumenti in resna pričevanja dokazujejo, da sta pirat Morgan in škotski kapitan Tompson ter še številni drugi pokopali na Kokosovem otoku svoj plen.«

Optimizma teh treh francoskih literatov ne za temnuje niti najmanjši oblaček dvoma. Tistim, ki jih opozarjajo, da so pred njimi že drugi raziskovalci poskušali najti tam pokopane zaklade, a brez uspeha, odgovarjajo: »Seveda, to je res. Toda mi razpolagamo z novimi podatki. Nov prevod nekaterih dokumentov nam je omogočil, da smo točno ugotovili kraj, kjer je skrit zaklad.« Vsi trije pisatelji pa se zanašajo predvsem na najbolj moderno opremo, s katero se lotevajo iskanja zaklada. Med drugim razpolagajo s tako imenovanim lenoirovim aparatom, ki zaznamuje navzočnost zlata v zemlji.

Nagrada za psihološki roman

V Parizu so podelili literarno nagrado »Marcelle-Pierre Benoit« namenjeno za psihološki roman, ki prikazuje žensko dušo. Nagrado je dobila Annie Saumont za knjigo »Ce soir, j'ai peur« (Nocoj se bojim). Roman pripoveduje zgodbo o dekletu, ki je zastupilo zoboizdravnika, ki ji je napravil silo. Jean Cocteau, član razsodišča, je izjavil, da je navdušen nad romanom. Rekel je, da je napisan v ritmu twista. To je nagel, akuten roman, ki ustreza današnji mladini. Drugi člani razsodišča niso bili nič manj slavni. To so namreč bili André Maurois, Marcel Pagnol in še nekateri drugi. To nagrado so ustanovili pred dvema letoma in razsodišču je predsedoval pisatelj Pierre Benoit, ki pa mu je hotel dati pred smrtjo ime svoje žene Marcelle.

lio Mandelli iz Bologne, Piero Martina iz Turina, Ennio Morlotti iz Milana, Achille Perilli iz Rima, Fausto Pirandello iz Rima, Mauro Reggiani iz Milana, Piero Ruggeri iz Turina in Bruno Saetti iz Benetk. Sest je kiparjev: Luigi Brogini iz Milana, Aldo Calò iz Rima, Edgardo Mannucci iz Rima, Marcello Mascherini iz Trsta, Umberto Milani iz Milana in Giò Pomodoro iz Milana. Samo eden je grafik, in sicer Luigi Bartolini.

Filmske nagrade v Cannesu

Najboljše nagrade na letošnjem filmskem festivalu v Cannesu so pobrali filmski umetniki iz Brazila, Anglije in Združenih držav. Kot najboljši film med 70, ki so jih predvajali na festivalu, in s katerimi je konkuriralo za najvišjo nagrado 36 držav, je bil nagrajen brazilski »O pagador de promessas« (Držal je obljubo). Ta film je dobil zlato palmo. Režiral ga je Anselmo Duarte.

Nagrade za najboljše vloge so dobile Katherine Hepburn, Ralph Richardson, Jason Robards in Dean Stockwell, ki igrajo v filmu »Dolgega dne potovanje v noč«, ter Rita Tushingham in Murray Melvin, ki nastopata v angleškem filmu »Okus po medu«.

Nagrado za najboljši prenos scenarija na filmski trak je dobil grški film »Elektra«, ki ga je režiral Gacoyanis.

Italijanski režiser Antonioni si deli za svoj film »Mrk« posebno nagrado festivalnega razsodišča s francoskim filmom »Sodna obravnava proti devici Orleanski« režiserja Bressona. Film Pietra Germija »Razporoka po italijansko« je dobil nagrado kot najboljša filmska komedija.

Antonioni pa ni zadovoljen, da je dobil samo to nagrado za svoj film »Mrk«, čeprav ni hotel komentirati odločitve razsodišča. Rekel je le, da se ne bo več udeleževal mednarodnih festivalov. Italija je edina med državami, ki so sodelovale na letošnjem festivalu v Cannesu, ki je dobila za svoje filme dve nagradi, kar je po izjavah predstavnikov italijanske kinematografije dokaz vitalnosti italijanskega filma.

Francija je dobila glavno nagrado v kategoriji kratkih filmov, in sicer za dokumentarni film »La rivière du Tibou« režiserja Roberta Enrica, ki prikazuje zadnje minute življenja nekega na smrt obsojenega vojuna v času ameriške državljanske vojne. Film je posnet po romanu nekega ameriškega pisatelja. V kategoriji kratkih filmov sta bila nagrajena tudi poljski film »Pričakovanje« in nizozemski film »Pans«.

Francoski film »Sodna obravnava proti devici Orleanski« je dobil, kot znano, tudi nagrado mednarodnega katoliškega urada za film.

„Gospodarstvo in družba južnovzhodne Evrope“

Pred kratkim je izšla v Münchenu pri založbi Südosteuropa-Verlagsgesellschaft« debela knjiga pod naslovom »Wirtschaft und Gesellschaft Südosteuropas«, to je: Gospodarstvo in družba južnovzhodne Evrope. Gre za spominski zbornik pokojnemu nemškemu znanstveniku in politiku, prof. dr. Wilhelmu Güllichu, prvemu predsedniku Nemškega društva za južnovzhodno Evropo. Zbornik vsebuje prispevke sedemnajstih avtorjev, po večini Nemcev in Avstrijcev. Med njimi pa sta tudi dva Slovence in en Grk. Slovenska avtorja sta Rudolf Trofenik in Vladimir Pertot. Trofenik je prispeval razpravo »O pravnem položaju verskih skupnosti v Jugoslaviji in jugoslovanska cerkvena politika«. Vladimir Pertot pa je zastopal z razpravo »Dolgoročne tendence v regionalni orientaciji jugoslovanske zunanje trgovine«. Trofenik podaja v svoji študiji najprej zgodovinski pregled nad razmerjem med Cerkvijo in državo v Jugoslaviji, od prve svetovne vojne naprej, in opisuje tudi odnos med katolicizmom in pravoslavljem. Nato obravnava pravni položaj Cerkva v Jugoslaviji danes. Nato natančneje prikazuje položaj posameznih verskih skupnosti in njihovo notranjo organizacijo. Pertotova študija o tendencah jugoslovanske zunanje trgovine je mnogo obširnejša, saj znaša s priloženimi statistikami vred, ki prikazujejo različ-

Kino in televizija

Naraščajoče težnje obiska kinematografa kažejo presenetljivo dejstvo, da je ameriški filmski industriji že uspelo premagati konkurenco televizije. Vendar grozi Hollywoodu že nov tekmelec. V New Yorku so namreč ustanovili družbo »Dynamic Theatre Networks«, ki si je nadela nalogo, da prenaša velike gledališke večere iz broadwayskih gledaliških dvoran v kinematografske dvorane podeželskih mest.

V zadnjih vrstah parterja gledališke dvorane postavijo cele baterije televizijskih kamer, ki sprejemajo brez šuma vse dogodke na odru in jih nato s stereofonskimi zvočnimi prenosnimi napravami prenašajo v stotine kilometrov oddaljene prostore, kjer vzbujajo vtis žive prisotnosti, ker prenašajo hkrati tudi vse reakcije broadwayskega občinstva.

In res je 72% gledavcev, ki so doživeli pet predstav svetopisemske drame Paddyja Chayefskyja »Gideon«, ki jo dajejo že več mesecev v newyorškem Plymouththeatru, na platnu kinematografskega avditorija v Rochesteru, nato dejalo, da so imeli vtis, kot da sedijo v pravem gledališču. Občinstvo v podeželskem mestu je reagiralo kot občinstvo v New Yorku in zdelo se je, kot da sta obe publiki kolektiv, ki reagira popolnoma istočasno.

Umetniška stran tega novega križanja filma, televizije in gledališča je seveda dvomljiva. Filmske družbe metropole Hollywood so tudi že vložile svoj veto proti tej »gledališki viziji«. Ne sicer iz umetniških vidikov, ampak ker se bojijo, da bi s tem trpela sijajna kupčija s filmanjem gledaliških del, ki jih dajejo na Broadwayu.

Dynamic Theatre Networks pa računajo, da bodo uspeli. Ze letošnjo jesen nameravajo raztegniti svoj program na 20 ameriških mest in upajo, da bodo nato lahko kmalu nudili izvirne prenose iz Metropolitanke opere, koncertnih dvoran in gledališč New Yorka okoli 200 kinematografov po vsej Ameriki.

Nagrada Mascheriniju

Na vsedrjavni razstavi za nagrade »Del fiorino« v Florenci je bil nagrajen tudi kipar Marcello Mascherini. Dobil je nagrado akademije lepih umetnosti za italijansko skulpturo, in sicer za svoj bronasti kipec z naslovom »Kopalka«. Kipec bo prišel v florentinsko galerijo v palači »Pitti«.

Odkriti Michelangelovi osnutki

Umetnostni zgodovinar v Montrealu v Kanadi, Ludwig Goldschneider, ki je po rodu Dunajčan, trdi, da je odkril v petih modelih iz terakote, ki jih hranijo v neki banki v Montrealu, Michelangelove osnutke za njegove kipe. Kipci so bili kupljeni na neki javni dražbi v znani galeriji Christie v Londonu leta 1938. Umetnostni zgodovinar Goldschneider je napisal popolno zgodovino Michelangelovih del in tudi monografijo o Michelangelu za zadnjo izdajo britanske enciklopedije.

njenost in obseg jugoslovanske zunanje trgovine, petdeset strani drobnega tiska revialnega obsega. Studija je zelo temeljita in izčrpna. Drugi avtorji obravnavajo probleme, ki se nanašajo na gospodarske, prometne in druge odnose med Nemčijo in evropskim jugovzhodom, pa tudi probleme splošnejše narave. Znani avstrijski znanstvenik Josef Matl je n. pr. objavil v zborniku zanimivo razpravo »Panslavizem kot politična ideja v južnovzhodni Evropi v 19. in 20. stoletju. Emanuel Turczynski piše o pomenu Münchena za južnovzhodno Evropo in našteva pri tem tudi razne slovenske slikarje, ki so študirali ali poučevali v Münchenu, tako Ažbe in Grohar.

Zbornik »Gospodarstvo in družba južnovzhodne Evrope« je naravnost impozantno delo, saj šteje okrog 600 strani velikega formata ter nudi bogat vir podatkov za vsakogar, ki ga zanima dogajanje na evropskem jugovzhodu, ki pa je dojet precej na široko, saj obravnavajo razni avtorji v svojih študijah tudi razmere na Češkem in Madžarskem. Ker slove avtorji kot odlični strokovnjaki za področja, o katerih pišejo, pomeni ta knjiga dragocen doprinos k spoznavanju današnjih problemov južnovzhodne Evrope in resnično izpolnitev literature o njej.

GOSPODARSTVO

Kako zaščitimo paradižnike

Več je glivičnih bolezní, ki škodujejo paradižnikom, a navadno jih vrtnarji ne razlikujejo in pravijo, da so paradižniki »ožgani«. Prav je, da se proti vsem boleznim, ki ožgejo paradižnike, borimo z istim sredstvom. Do nedavna nismo imeli na razpolago drugega, kot samo brozgo modre galice in apna, kar je proti boleznim koristilo škodovalo pa celotnemu razvoju paradižnikovega stebela, ki je v rasti zaostajalo. Kakšenkrat so ostanki bakra-galice tudi ostali na plodovih, kar je znatno znižalo vrednost paradižnikov in takih tvornice konzerv niti ne sprejemajo.

Danes imamo na razpolago nebakrena škropila, ki bolezní na paradižnikih še učinkoviteje preprečujejo kot modra galica, nimajo pa nobenih kvarnih vplivov. Ta škropila so sestavljena na podlagi zinebara in namesto bakra vsebujejo cink. Taka škropila so aspor, vittene in druga.

Če hočemo preprečiti, da bi bile paradižnikove rastline ožgane, moramo začeti škropiti dovolj zgodaj, in sicer prej kot začne paradižnik cveteti. Škropimo z raztopino, v kateri smo na vsakih 10 litrov vode razpustili 3 do 4 dkg asporja ali drugega škropila. Nikakor pa ne zadostuje eno samo škropljenje, marveč moramo škropiti vsakih 15 dni, vse do konca avgusta. Če bi medtem deževalo, moramo škropiti za vsakim dežjem. Paziti moramo, da je poškopljena

celotna rastlina, posebno pa spodnje strani listov.

Zal se je v zadnjem času začel širiti na paradižnikih tudi rdeči pajek. Kakor hitro ga opazimo, moramo nastopiti proti njemu, najbolje z »ovifac«, katerega primešamo po 20 gramov na vsakih 10 litrov z asporjem pripravljene škropila.

Vse zgornje pa ne učinkuje proti gnilobi, ki se razvije vrh paradižnikovih plodov, posebno pri sorti San Marzano. Ta gniloba se širi že s semenom. Zato ne smemo nikdar zbirati seme iz takih plodov, ki so bili zgoraj tudi le malo gnili.

Klobuke - slavnike

delajo tudi iz pšenične slame, katero pa pridobivajo na poseben način: Pšenico sejejo zelo gosto, navadno vsaj 5-krat tako gosto kot navadno. Nekaj dni pred popolno zoritvijo pšenico porijejo in sušijo skozi 3 — 4 dni. Nato odrežejo korenine in klase. Slamo pa obelijo na soncu ali pa z žveplenim plinom. Na enem aru površine (= 100 m²) dobijo do 100 kg slame.

NAJVEČJE LISTE

med vsemi rastlinami ima vodenka »Victoria regia«, ki plava na Amazonki. Ta je največja med rekami na vsem svetu. »Victoria regia« ima svoje ime po angleški kraljici Viktoriji, odkrili pa so jo leta 1801. V Italiji jo gojijo v dveh rastlinjakih, in sicer v Paviji in Palermu. — List dosega tudi 2 m premera, cvet pa 30 cm. Listi so tako veliki in krepki, da na njih počivajo mnogi ptiči.

Porutninsko perje - krma

Velike količine perutninskega perja so se uporabljale kot organsko gnojilo pri zasajanju sklenjenih sadjarskih nasadov. V ZDA so pa tako uporabo že opustili in sedaj izrabljajo perutninsko perje za krmo — predvsem zopet perutnini. Ni bilo težko ugotoviti, da se to perje lahko porabi za krmo, saj opazamo med perutnino še prevečkrat, da si živali ruvajo posamezna peresa in jih potem pojedjo.

V ZDA spremenijo perutninsko perje v krmo na ta način, da ga najprej pod primernim pritiskom kuhajo določeno število minut, potem pa perje posušijo in nato zmeljejo v moko. Ta moka pa je precej enostranska krma, revna na nekaterih snoveh, zaradi česar ji primešajo manjkajoče snovi.

Znanstveniki so ugotovili, da se v perutninskem perju, kakor tudi v perutninski moki in celo v perutninskem pepelu nahaja činitelj rasti, glede katerega so že ugotovili da se nahaja v rudninah pepela, a še ne vemo v kateri.

IZBIRA IGRAC GLEDE NA RAZLIČNA OTROSKA LETA

Igra je za otroka predvsem fiziološka potreba, pri kateri sprošča dnevno svojo energijo. Pri igranju se otrok giblje in krepi mišice ter jih tako pripravlja za bodoča dela. Ni važnejšega in resnejšega pri njem, kot je igranje in dolgo časa ne bo otrok ugotovil nobene razlike med delom in igranjem. Ne smemo zato podcenjevati važnosti igranja, ampak moramo slediti igram naših otrok in jim nuditi primerne igrače.

Po dolgih urah, ki jih otrok preživi v zibelki, se nekega dne zave, da se pred njegovimi očmi nekaj premika. To je njegova nožica, ki jo takoj ponese v usta in s tem postane to njegova prva igrača. Ko bo otrok imel približno šest mesecev, bo zahteval resnične igrače, ki bodo seveda iz take snovi, ki se ne razbije. Njegovo največje veselje je namreč to, da jih neprestano meče na tla. Zanimajo ga predvsem take igrače, ki ropotajo in se bleščijo, ker se začnejo pri njem prebujati čuti. Majhni predmeti so zanj zelo nevarni, ker jih nosi v usta, veliki predmeti pa mu venomer uidejo ter ga zato razdražijo. Razumljivo je, da noben konicast predmet, ali pa tak, ki je zelo trd in reže, ne smejo biti v njegovi bližini; otrok namreč še ni gospodar svojih gibov, lahko pa vrže z močjo kak predmet v zrak in s tem lahko rani sebe ali druge v njegovi bližini. Punčke in razne gumijaste živali, mečvedki iz blaga, lahke žogice, vse te igrače so primerne za otroka, ki je še v zibelki.

Ko ima otrok eno leto in se je že pred meseci navadil sedeti v zibelki, skuša delati prve korake; razveseljujejo ga velike živali iz blaga in skuša uloviti žogo, ki se mu kotali pred nogami.

Ko ima dve ali tri leta, vlačí za seboj konjiča ali voziček, poln igrač ali kamenčkov, ki jih neprestano naklada in razklada. Pri tem delu ga zanima vse, kar lahko potiska ali vleče naprej. Ne smemo zahtevati, da bi otrok pri dveh ali treh letih znal skrbeti za svoje igrače. Dali mu bomo zato samo tiste, ki bodo lahko vzdržale pred njegovo silo. Primerni so zato vozički in lesene samokolnice ali pa vrček in lesena lopatica. Jekleni predmeti so še nevarni zanj.

Pri treh ali štirih letih se pri otroku zbudi čut gradnje. Njegovo največje veselje obstaja v tem, da

Komasacija v Zap. Nemčiji

Z združevanjem manjših kmetijskih obratov v večje so v Zap. Nemčiji v nekaj letih dosegli, da je izginilo 34.000 kmetijskih obratov, ki je vsako imelo po manj kot 5 ha površine. Na drugi strani pa se je zvišalo za 4.000 število kmetijskih obratov z 10 do 100 ha površine.

Tako združevanje malih obratov v večje, majhnih parcel v večje in urejanje zaokroženih kmetij na eno parcelo ali na par večjih, imenujemo komasacijo, katero izvajajo v mnogih državah, marsikje pa so jo že izvedli. V Italiji še ni v tem oziru praktičnih določil, a gotovo bodo v kratkem izdana, ker so nujna. Predvsem je važno, da se izvrši prepis parcel brez taks in kolokvanega papirja.

TEKOČA GNOJILA

Marsikateri naš kmetovavec, posebno vrtnar, raztopi umetna gnojila, kot sta seč (urea) ali soliter, v vodi in potem zalije. Kupi pa ta umetna gnojila vedno v obliki soli. V bodoče pa bo drugače, kot sporoča Urad za industrijo dušika. Preizkušali so 4 leta in ugotovili, da se lahko prodaja in uporablja jo v tekočem stanju dušična, fosforna in kalijeva umetna gnojila. Taka tekoča gnojila mislijo v kratkem spraviti na trg, in sicer najprej v Franciji, potem pa po ostali Evropi.

ŽENA IN DOM

dela razne mostove, gradove in stolpe ter jih potem z velikim truščem podre. Otrok postane v teh letih radoveden. Zanima ga, kako delujejo njegove igrače. Ne smemo se jeziti, ako otrok odpre treh punčk, samo da ugotovi, od kod prihajajo iz nje glasovi. Moramo mu razložiti in razjasniti, česar še ne ve.

Zelja po posnemanju odraslih se pri otroku prebudi navadno pri štirih letih. Deklice se posvetijo svojim punčkam in bi hotele imeti svojo hiško, da bodo čimbolj podobne svojim mamicam. Njihove najbolj priljubljene igrače so razne posode, stolčki, mizice, posteljice, prtički. Fantke pa najbolj zanimajo mizarško orodje in cowbojske obleke, pa tudi razni avtomobili, vlaki in kolesa. Seveda se otrok kmalu naveliča ene igrače, čeprav si jo je poprej toliko želel. Pripravite ga na to, da se navduši za vedno nove stvari. Dajte mu razne alburne, da jih bo prelistaval, rizbice, ki jih bo pabarval in si s tem krajšal čas. Ako imate vrt, dajte mu majhen košček na razpolago in pustite, da bo otrok kopal in sejal razne liste in travo.

Drugi način, s katerim boste lahko razveselile svojega otroka, bo ta, da mu boste pripovedovale razne pravljice. Otrok jih posluša namreč zelo rad in se ne naveliča poslušati, četudi jih je že nekajkrat slišal. Zelo bo vesel, ako bo prepoznal v raznih ilustracijah razna bitja, ki jih je vzljubil v pravljicah.

Izbira knjig zahteva mnogo pažnje. Spremljati jih morajo razne slike z velikimi napismi. Platnice naj bodo debele, da bodo knjige lahko trajale dalj časa. Otroci, ki so že odrasli, bodo namreč z veseljem segli po dragi knjigi iz otroških let.

Pri šestih, sedmih letih bo otrok začel razločevati igro od dela. Razveseljuje ga ko'lo, električni vlak ali pa to, da dela razne zamotane stvari.

Deklice se še igrajo s punčkami, veseli jih pa tudi rezanje in šivanje. Dajte jim lepo punčko in vesele bodo, ako bodo pod vašim vodstvom delale razne obleke, ki jih bodo potem prale in likale. Mnogokrat se deklice v teh letih zanimajo tudi za kuhinjo in bi hotele napraviti kako dobro jed za svojo punčko. Pustite jih, naj napravijo, toda učite jih venomer in sledite jim pažljivo.

(Nadaljevanje sledi)

Peta usode

R. B.

12.

Vprašujoče je pogledala moža.

»Hm, Neda. Prav gotovo misli na mladega Brenka. Ti poznaš mojo tajno željo. Na večeru ob mojem rojstnem dnevu sem ju videl skupaj.«

»Ne bi bila slaba poroka. Hari Brenk je sposoben mladenič.«

»Njegov oče si te zveze želi še bolj kot jaz,« je Lipič premišljujoč odgovoril. »Če bi pristal na njegove besede, bi morda bila zadeva že urejena.«

»Saj se bo tudi uredila. Mogoče je res ta vzrok vplival na Anino spremembo.« Za trenutek je umolknila. Ko je nadaljevala, je postal njen glas že bolj vsiljiv: »Ti poznaš mojo željo. Ali bi ne bilo prav, da bi mi ugodil?«

Tovarnar je molčal. Dobro je vedel, kaj želi. Njegove misli so segle nazaj v prejšnja leta.

»Nobenega ni,« ga je spet prekinila. »ki bi prevzel naše imetje in podjetje. Kako lepo bi bilo, če bi Ani nosila tvoje ime. Po poroki je gotovo ne bo mogla obdržati, a k novemu priimku bi lahko dodala še ime Lipič, da ne bo zginilo.«

Njen glas je postal še bolj proseč: »Moraš me razumeti, saj sem njena mati. Ani je zrastle v tem okolju in ga ne bo mogla menjati.«

»Tudi ji ne bo treba.« Njegov glas je postal bolj trd. »Zanjo sem že poskrbel.«

»Pa vendar, Vilko, premisli. Veliko veselje mi boš pripravil.«

Lipič je prikimal, a je molčal, ker je zaslišal brnenje avtomobila.

»To je Ani,« je vzkliknila žena in je radostno stopila k oknu.

Ko je čez nekaj minut stopila hči v sobo, jo je vprašujoče pogledala: »Se mar ne počutiš dobro Ani? Z očetom sva pravkar govorila o tebi. Zdiš se nama vsa spremenjena.«

Dekle je s počasnim korakom premerila sobo in se zleknila v naslanjač. Njen pogled je objel očeta in mater.

»Prav je, da tudi o tem govoriš, mama. Vstopila sem, ker sem videla luč v sobi in

me res nekaj teži. Upam, da me bosta razumela.« Njen glas je zvenel proseče.

»Upam, ker nisem mogla drugače ravnati.« Mati je že hotela nekaj razburjeno odgovoriti. Mož pa je hitro spregovoril: »Tvoje besede se dajo na različne načine tolmačiti. Povej, Ani, kaj je?«

»Da, očka — saj morata zvedeti,« je pogumno začela, a je prav tako hitro v zadregi jecljala: »Saj mi kar ne gre... poprej sem si vse tako lahko predstavljala... zdaj pa...«

»No, kaj je bilo poprej in kaj je sedaj,« ji je oče skušal pomagati iz zadrege.

»Da, oče, poprej ko sem šla z Rajkom...«

»Z Rajkom?«

»Zdaj mi je kar ušlo...« se je branila Ani. Njen obraz je postal ves rdeč. »Da, očka, o gospodu Prašniku sem vam hotela povedati...«

»O Prašniku torej,« je tovarnar glasno premišljeval.

»Dolžni smo mu zahvalo. Če bi on ne bil pri nesreči navzoč, bi menda ne bila več tukaj.«

»Ni samo to... zdaj sem ga šele prav spoznala. Nekaj me privlačuje k njemu. No, da vama naravnost povem... jaz ga imam rada.« Naglo je po teh besedah vstala: »Rada bi šla spat... lahko noč.« Ani se je zdelo, da se ji je odvalil kamen s srca. Zdaj vesta. Prihodnji dan jima bo kaj več povedala, ko bo bolj mirna.

Zate se bom borila, Rajko! se je odločila, ko je šla proti svoji sobi. Vesel smehljal ji je legel na usta. V sobi je pa obsedela mati in je trmasto gledala v tla.

»Menim, da se moramo s tem sprijazniti, Neda.«

»Sprijazniti? Kako misliš?« je začudeno pogledala moža.

»Ani je vendar že polnoletna. Ne moremo ji zameriti, če ima koga rada.«

»Koga rada! Ni samo to,« je odvrnila gospa Neda. »S samim namišljenim nagljenjem ni mogoče skozi življenje. Je potrebno že nekaj več.«

»Toda on jo je rešil. Brez Prašnikove pomoči bi Ani ne bila več pri življenju. To je treba tudi upoštevati.«

»Dobro, Vilko, toda premisliti je treba, da je obstoj podjetja odvisen od Aninega ravnanja. Gre za njeno pohčerenje, to moraš resno preudariti. Nadalje mislim, da je Ani, ki že toliko let živi z nama, ne samo moja hči, ampak da je postala že tudi tvoja.«

Tovarnar se je smehljal: »Morda imaš prav in bi se bil moral že prej odločiti, da dam Ani svoje ime.«

Komaj opazen smehljal zadovoljstva se je pokazal na njenem obrazu. Takih besed še ni slišala od svojega moža. Zdaj bo vendarle dosegla svoj namen.

—0—

Gozdarja Vornika je stalo nekaj premagovanja, da je šel v Tihi dol in pozvonil pri Prašnikovih. Omahaoval je, ker si ni želel neprijetnih spraševanj. Po drugi strani je pa njegov nemir vedno bolj naraščal, ker še ni ničesar vedel o Dragici. Mora se s kom porazgovoriti. Ta oseba more biti prav gospa Prašnikova.

»O, vi ste, gospod Vornik!« Odprla je vrata in mu zadovoljno ponudila desnico. »Ne vem več, kdaj sva se zadnjič videla. Tako dolgo je že tega!«

»Bo držalo, gospa,« je pokimal gozdar zamišljeno. »Danes me je kar nekaj gnalo k vam. Rad bi se z vami nekaj pomenil.«

Prašnikova je pokimala in mu pokazala v sobo. S prijaznimi besedami se je oprostila, da postreže gostu.

»Tako, zdaj se najprej malce okrepcajva,« je dejala, ko je nalivala kavo.

»Nekaj me tlači,« je odvrnil gozdar z ubitim glasom. »Ko je še bila Dragica doma, sem se počutil dobro.«

Gospa je pogledala gosta. Pri gozdarjevih se je moralo nekaj pripetiti, toda kaj?

»Mogoče še ne veste, kaj se je zgodilo,« je začel gozdar. »Vaš sin vam ni najbrž nič povedal. Saj bi tudi jaz ničesar ne omenil, toda...«

Umolknil je, pa se je spet opogumil: »Prisegel bi, da vaš sin in Dragica spadata skupaj. Človek se pa lahko tudi zmoti. Jaz sem se že. Dragica je jasno napisala, da mora proč in da ne more ukreniti drugače.«

(Dalje)

In v tistem odboru so se morali lotiti nekoč dela, da bi izbrisali iz zgodovine neko zgodovinsko dejstvo, ki se je dogodilo dva tisoč let prej in ki ni več spadalo v tak prikaz zgodovine, kot se je zdel zdaj potreben vladi Srečnega sveta. Ni šlo za to, da ga samo raztolmačijo v drugem naprednejšem smislu, ampak da ga cnostavno izbrišejo iz zgodovine in uničijo sploh vso dokumentacijo o njem, razen tiste, ki je bila shranjena v tajnem vladnem arhivu, v katerega se ni skoro nikdar nihče podal, ker bi bil že samo s tem vzbudil sum nezanesljivosti, četudi bi bil imel kot član vlade pravico do tega. Ni se upiral tistemu, kar so zahtevali od njega, ker ni imel poguma za to. Saj bi ga bili najbrž takoj administrativno eliminirali. Izginil bi in z njim vred tudi vsi dokazi, da je sploh kdaj bival na svetu. Vedel je, kako to gre, čeprav do takrat ni dvomil, da je to popolnoma v redu in prav, ker posameznik avtomatično vzame krivdo nase, kadar se postavi proti skupnosti in njenemu redu. V taki miselnosti je bil vzgojen in pred njim že neštete generacije prednikov.

Toda tista zadeva z uničenjem dokumentacije o uporabi nekkih religioznih nazadnjakov v enajstem tisočletju mu je dala spoznati, da je zgodovina človeštva morda vendarle drugačna, kot so jo prikazovali majhni in veliki učbeniki Srečnega sveta. Toda kako to ugotoviti? Nobena knjižnica na svetu, noben fonetični arhiv ni vseboval nikakih podatkov o tem. Razen tega ni smel

Povzatek iz vesolja

E. Z.

61.

vzbujati dvomov o svoji zvestobi. S tem bi si onemogočil nadaljnje iskanje in se izpostavil nevarnosti fizične eliminacije. Tako je hlinil še večjo zvestobo in še bolj živo vnelo v svoji službi in v svojih uslugah vladi Srečnega sveta, hkrati pa je sistematično težil za tistim, kar je hotel doseči. Res se mu je končno posrečilo, da je bil imenovan kot najboljši in najzanesljivejši zgodovinar za varuha tajnega vladnega arhiva. Ta je bil nameščen na skritem kraju v podzemlju in spremenjen v mogočno trdnjavo. Na stotine stražnih uničevalnih strojev je varovalo vstop in treba je bilo poznati kompliciran sistem šifer, da je mogel vstopiti vanjo. Toda občutil je le tem večje zadoščenje, ko je bil enkrat notri. Ni pa ga upal pokazati na obrazu, da bi ga ne razkrinkale vsepovsod nameščene mikroskopske televizijske kamere, ki so spremljale vsak njegov korak.

(Dalje)

ZAČELE SO SE TEKME ZA SVETOVNO NOGOMETNO PRVENSTVO

Brazilija ali Sovjetska zveza?

V sredo, 30. maja, so se v Čilu pričele tekme za svetovno nogometno prvenstvo. Pričel se je torej boj za najvišji naslov v kraljestvu žoge in strokovnjaki se vprašujejo, ali bo Brazilija obdržala naslov prvaka, ko so druge evropske države zelo močne, zlasti Sovjetska zveza in Anglija. Do sedaj so v nogometu igralo glavno vlogo latinske države, saj so osvojile kar pet svetovnih prvenstev proti enemu (Nemčija leta 1954), in sicer Urugvaj (dvakrat (1930 in 1950), Italija dvakrat (1934 in 1938) ter Brazilija enkrat (1958). Če bi ocenjevali uspehe, ki so jih države dosegle na dosedanjih svetovnih prvenstvih, bi dobili naslednjo lestvico: 1. Urugvaj in Italija 22 točk, 3. Brazilija 21, 4. Nemčija 16, 5. Madžarska in Švedska 11, 7. Francija in Češkoslovaška 8, 9. Argentina in Avstrija 7 itd.

Kaj predvidevajo strokovnjaki? Glavni kandidat za končno zmago je Brazilija. Enajstotica je zelo vigrana, tako v napadu kot v obrambi. Od ostalih

južnoameriških ekip je treba najprej omeniti Urugvaj, ki pa v Čilu najbrž ne bo pokazal boljše igre, kot smo jo pred kratkim videli v Evropi. Tudi Argentina ne bo verjetno dosegla vidnih uspehov. Nevaren tekmeec pa bo Čile, ki igra pred svojim občinstvom. Mehika in Kolumbija pa sta zelo šibki ekipi.

Med latinske države spadata Italija in Španija. Italijani in Španci se lahko dobro izkažejo, a lahko tudi popolnoma odpovedo in izpadejo iz tekmovanja že po prvih srečanjih; to bo odvisno od napadalcev Sivori in Altafinija za Italijo ter Di Stefana in Puskasa za Španijo.

Evropo predstavljajo še Sovjetska zveza, Madžarska, Jugoslavija, Češkoslovaška in Bolgarija. Ekipa Sovjetske zveze je zelo močna in bi zato morala igrati finalno tekmo proti Braziliji. Madžari niso več tako nevarni, Jugoslovani pa so zelo nestalni, lahko izpadejo v prvih tekmah, kot se lahko uvrstijo celo v polfinale. Češkoslovaška in Bolgarija pa lahko marsikoga presenetita.

Od ostalih evropskih držav spada Anglija med favorite. Nemci so zelo močni in bodo po vsej verjetnosti dosegli precejšnje uspehe. Le Švica bi morala po predvidevanjih takoj izpasti iz nadaljnega tekmovanja.

Kateri igralci se bodo odlikovali v Južni Ameriki? Vsaka reprezentanca ima svoje vrhunske igralce. Ti so Jažin in Mamukin (SZ), Sekularac in Jusufi (Jugoslavija), Sasia in Martinez (Urugvaj), Delia Gamboa (Kolumbija), Toro in Fouilloux (Čile), Sivori in Maldini (Italija), Seeler in Haller (Nemčija), Schnelzer in Wütrich (Švica), Pelé in Didi (Brazilija), Kucera in Pohlhar (Češkoslovaška), Carbalal (Mehika), Suarez in Di Stefano (Španija), Sanfilippo (Argentina), Naidenov in Kolev (Bolgarija), Hitchens in Greaves (Anglija), Albert in Göröcs (Madžarska).

NADALJNI SPORED TEKMOVANJA

10. junija — četrtfinalne tekme

Arica: 1. prve skupine — 2. druge skupine
Santiago: 1. druge skupine — 2. prve skupine
Vina: 1. tretje skupine — 2. četrte skupine
Rancagua: 1. četrte skupine — 2. tretje skup.
Polifinalni tekmi bosta na sporedu 13. junija, in sicer v Santiagu (zmagovalca srečanj v Santiagu in Rancagui) in v Vini del Mar (zmagovalca srečanj v Vini del Mar in Arici).
Finalni tekmi bosta v Santiagu, in sicer 16. junija za tretje mesto in 17. junija za prvo mesto. Vse tekme se bodo pričele ob 15. uri, to je: ob 20. uri po srednjeevropskem času.

IZLOČILNA IN UVRSTILNA SREČANJA NA 4. PRVENSTVU

1. skupina: Avstrija, Sirija, Turčija.

Turčija — Sirija 7:0
 Avstrija odstopila.
 Finalist: Turčija.

2. skupina: Francija, Izrael, Jugoslavija.

Jugoslavija — Izrael 6:0
 Izrael — Jugoslavija 2:5
 Jugoslavija — Francija 1:1
 Francija — Jugoslavija 1:1
 Jugoslavija — Francija 3:2
 Finalist: Jugoslavija.

3. skupina: Belgija, Luksemburg, Švica.

Švica — Luksemburg 5:2
 Luksemburg — Švica 2:3
 Belgija odstopila.
 Finalist: Švica.

4. skupina: Španija, Portugalska.

Španija — Portugalska 5:1
 Portugalska — Španija 2:2
 Finalist: Španija.

5. skupina: Švedska, Irska, Finska.

Švedska — Irska 3:1
 Irska — Finska 3:0
 Finska — Irska 1:1
 Irska — Švedska 1:3
 Finalist: Švedska.

6. skupina: Wales, Anglija, Sev. Irska in Škotska.

Sev. Irska — Škotska 2:8
 Wales — Anglija 1:4
 Škotska — Wales 2:0
 Anglija — Sev. Irska 9:2
 Wales — Sev. Irska 0:0
 Škotska — Anglija 0:1

Lestvica:

Anglija	3	3	0	0	14	3	6
Škotska	3	2	0	1	10	3	4
Sev. Irska	3	0	1	2	4	17	1
Wales	3	0	1	2	1	6	1

Finalista: Anglija in Škotska.

7. skupina: Kuba, Mehika, ZDA.

Mehika — ZDA 6:0
 Mehika — Kuba 2:0
 Kuba — ZDA 1:1
 Mehika — ZDA 6:2
 ZDA — Kuba 5:2
 Mehika — Kuba 3:0

Lestvica:

Mehika	4	0	0	0	17	2	8
ZDA	4	1	1	2	8	15	3
Kuba	4	0	1	3	3	11	1

Finalista: Mehika in ZDA.

8. skupina: Argentina, Bolivija in Čile.

Argentina odstopila.
 Finalista: Bolivija in Čile.

9. skupina: Ekvador, Paragvaj, Peru, Urugvaj.

Ekvador in Peru odstopila.
 Finalista: Paragvaj in Urugvaj.

10. skupina: Burma, Indija.

Burma odstopila.
 Finalist: Indija.

UVRSTILNA FINALNA KOLA

1. skupina: Brazilija, Jugoslavija, Mehika, Švica.

Brazilija — Mehika 4:0
 Jugoslavija — Švica 3:0
 Brazilija — Švica 2:2
 Jugoslavija — Mehika 4:1
 Brazilija — Jugoslavija 2:0
 Švica — Mehika 2:1

Lestvica:

Brazilija	3	2	1	0	8	2	5
Jugoslavija	3	2	0	1	7	3	4
Švica	3	1	1	1	4	6	3
Mehika	3	0	0	3	2	10	0

Uvrščena: Brazilija.

2. skupina: Anglija, Čile, Španija, ZDA.

Anglija — Čile 2:0
 Španija — ZDA 3:1
 Španija — Čile 3:0

SPORED TEKMOVANJA

1. SKUPINA: ARICA (25.000 gledavcev)

30/5: Urugvaj — Kolumbija
 31/5: Sovjetska zveza — Jugoslavija
 2/6: Urugvaj — Jugoslavija
 3/6: Sovjetska zveza — Kolumbija
 6/6: Urugvaj — Sovjetska zveza
 7/6: Jugoslavija — Kolumbija

2. SKUPINA: SANTIAGO (100.000 gledavcev)

30/5: Čile — Švica
 31/5: Italija — Nemčija
 2/6: Italija — Čile
 3/6: Nemčija — Švica
 6/6: Nemčija — Čile
 7/6: Italija — Švica

3. SKUPINA: VINA DEL MAR (35.000 gled.)

30/5: Brazilija — Mehika
 31/5: Španija — Češkoslovaška
 2/6: Brazilija — Češkoslovaška
 3/6: Španija — Mehika
 6/6: Brazilija — Španija
 7/6: Mehika — Češkoslovaška

4. SKUPINA: RANCAGUA (25.000 gledavcev)

30/5: Argentina — Bolgarija
 31/5: Madžarska — Anglija
 2/6: Argentina — Anglija
 3/6: Bolgarija — Madžarska
 6/6: Argentina — Madžarska
 7/6: Bolgarija — Anglija

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik Drago Legiša • Tiska tiskarna «Graphis» - Trst.

Bojan Pavletič

4.

SVETOVNIH

NOGOMETNIH PRVENSTEV

ZDA — Anglija 1:0
 Španija — Anglija 1:0
 Čile — ZDA 5:2

Lestvica:

Španija	3	3	0	0	6	1	6
Anglija	3	1	0	2	2	2	2
Čile	3	1	0	2	5	6	2
ZDA	3	1	0	2	4	8	2

Uvrščena: Španija.

3. skupina: Italija, Paragvaj in Švedska.

Švedska — Italija 3:2
 Švedska — Paragvaj 2:2
 Italija — Paragvaj 2:0

Lestvica:

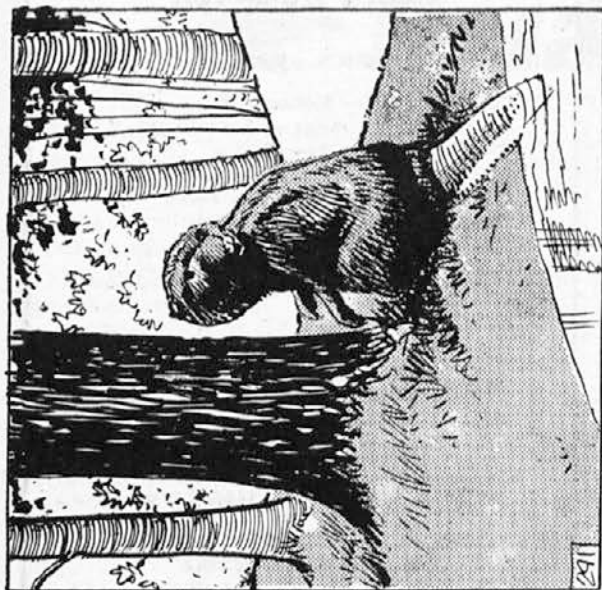
Švedska	2	1	1	0	5	4	3
Italija	2	1	0	1	4	3	2
Paragvaj	2	0	1	1	2	4	1

Uvrščena: Švedska.

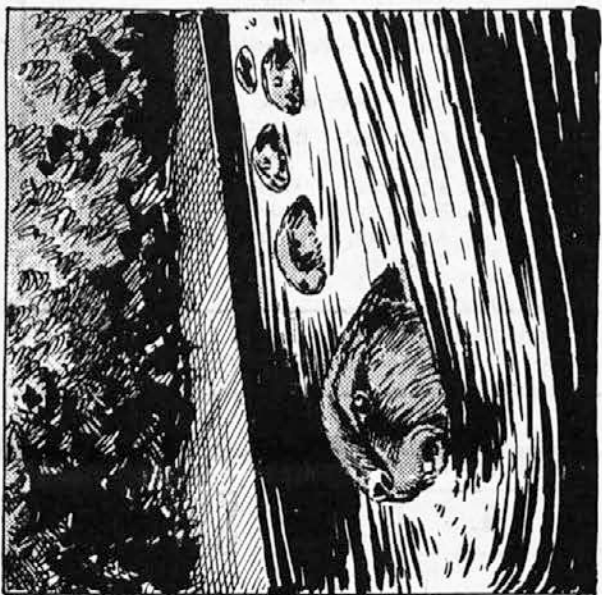
Druga svetovna vojna je temeljito potresla zidove in razburkala duhove stare Evrope, ki si je le počasi zdravila številne in globoke rane. Mednarodni nogometni zvezi zato ni preostalo drugo, kot da poveri izvedbo svetovnega prvenstva neevropski deželi. Ker se je kot edini kandidat prijavila Brazilija, ga je seveda dobila brez težav.

Za pričakovani in zaželeni, pa vendarle nekoliko senzacionalni dogodek so poskrbeli Britanci. Medtem, ko so dotlej vztrajali v svoji »splendid isolation« in so bojkotirali vsa svetovna prvenstva, so za 4. pokal Rimet vendarle popustili: za prvenstvo so prijavili celo vse svoje štiri zveze: angleško, walleško, škotsko in severnoirsko. V zameno pa so se udeležbe tokrat vzdržale vse države vzhodne skupine s Sovjetsko zvezo na čelu: Bolgarija, Češkoslovaška, Madžarska, Poljska in Romunija.

(Dalje)

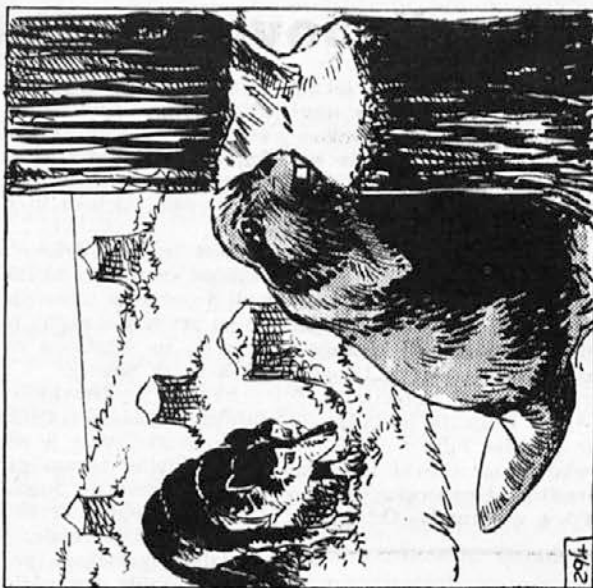
291. Stirideset živali mu je sledilo, ko je plaval po reki in iskal primerno mesto za gradnjo novega jezua. Našel ga je v neposredni bližini Kazanovega doma pod podrtim debelom. Speljal je na sulbo in se dvignil ob visoki brezi. Bil je več kot meter velika žival z debelim repom. Imel je le še tri glodalce, četrti se mu je bil odlomil.

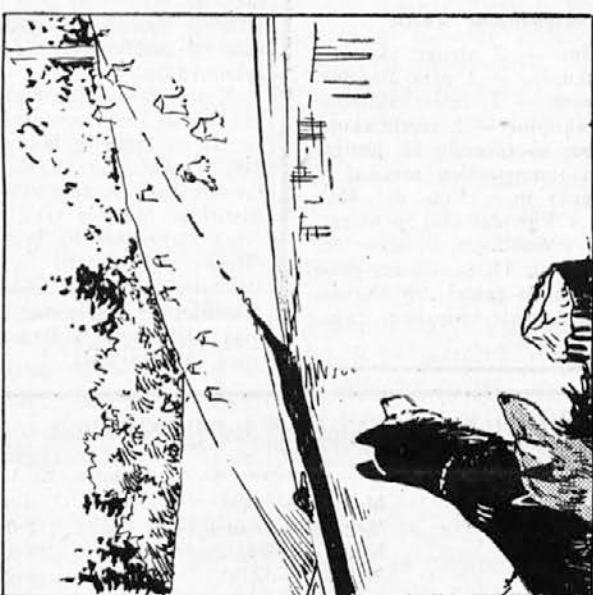
290. Med njuno odsotnostjo pa se je zgodila važna sprememba. Vodnik velike naselbine bobrov, močno oči, ki se mu je vse pokoravalo, je odločil, da se bo z delom svojega plemena preselil na novo mesto. V mesečni noči je zbral podložnike za pot. Popeljal jih je v smeri, odkoder sta prišla Kazan in Siva.

289. Kmalu po Barijevem odhodu sta se po svoji poti napotila tudi Kazan in Siva. Zapustila sta svoje stalno lovišče na barju in se obrnila v dolgo dolino na zahodu. Potovala sta ob reki, ki je tekla po njej, dokler nista naletela na oviro. To je bila mogočna naselbina bobrov, za katero se je raziva široko jezero. Nista se zmenila za bobre, namenila sta se čez gorske vrhove na sever.

294. Bobri niso zaslužili Kazanove in Sivine bližine. Marljivo so delali naprej, mladiči pa so se razposajeno igrali v vodi in na bregu. Kazan jih je opazoval z rastočo jezo. V bobrih je zaslužil sovražnike, ki ogrožajo njegov dom. Previdno se je približal staremu vodniku, ki je nič hudega sluteč glodal svoje drevo.

293. Na povratku so Kazana in Sivo opozorili čudni glasovi in vonji, da so se v bližini njenega čona naselili novi prebivalci. Previdno sta se približala podrtemu drevesu na gričku in Kazan je osuplo strmel v spremembo, ki so se zgodile: majhni potok se je razširil v kakih 100 metrov široko jezero in voda je oblivala vedno več dreves.

292. Začel je z delom. Neutrudno je glodal deblo in ga po dvajsetih urah marljivega dela naglodal tako, da se s trščam padlo na breg. Bobri so bili pridni zidarji. Gozd je odmeval od šuma padajočih dreves, v reki pa se je med živahnim vrvenjem marljivih živali dvigal jez. Preden sta se Kazan in Siva vrnila, so bobri že skoraj dokončali delo.

Za
naše
najmlajše

64

PO
POVESTIJ. OLIVERA
CURWOODARIŠE:
M. MUSTER